

විවෘත විශ්ව විද්‍යාලය

ඉංජිනේරු තාක්ෂණ ඩිප්ලෝමාව - මට්ටම 01

අවසන් විභාගය-2007/2008

CEX1330 - ඉංජිනේරු ද්‍රව්‍යවල ගුණ

කාලය: පැය 3

ලියාපදිංචි අංකය:

දිනය: 2008 මැයි 02

වේලාව: 9:30-12:30 පැය

ආවර්ථිතා වගුව ඔබගේ ප්‍රයෝජනය සඳහා දී තිබේ.

(A) කොටස :

සියලු ප්‍රශ්න වලට පිළිතුරු සපයන්න. සෑම ප්‍රශ්නයකටම ලකුණු 2.5 ලැබෙන අතර (A) කොටසට මුළු ලකුණු වලින් 30% ලැබේ.

1. සරල අවලම්බයක් එහි පහළම ස්ථානය සෑම තත්පර 2 කට වරක්ම පසු කරයි. එම සරල අවලම්බයේ දිග සොයන්න.
2. බර 700N වන පැරෂූටිකරුවකු නියත ප්‍රවේගයකින් පහළට වැටෙයි. ඔහු මත ක්‍රියා කරන උඩුකරු තෙරපුම් බලය කුමක්ද? පැරෂූටිකරුවා මත ක්‍රියා කරන සියලු බල දක්වන නිදහස් බල සටහනක් අඳින්න.
3. ගුරුත්වයට හේතු වන අභ්‍යවකාශ වස්තූන්ගේ බලපෑමෙන් මිදුණු අවකාශයක සිටින ගගනගාමියෙකුට බරක් දැනේද? ඔහුට ස්කන්ධයක් තිබේද? පිළිතුරු වලට හේතු පහදන්න.
4. න්‍යෂ්ටික ප්‍රතික්‍රියාවක් මගින් ^{57}Fe සමස්ථානිකයේ න්‍යෂ්ටියට තවත් න්‍යෂ්ටියක් එකතු වීමෙන් ^{58}Fe සමස්ථානිකයක් සාදයි. මෙම න්‍යෂ්ටි වල වෙනස ඒ වටා ඇති ඉලෙක්ට්‍රෝන ව්‍යුහයට බලපාන්නේ කෙසේද? ^{58}Fe සමස්ථානිකයේ ඉලෙක්ට්‍රෝන වින්‍යාසය ලියා එහි න්‍යෂ්ටියේ ඇති ප්‍රෝටෝන සහ න්‍යෂ්ටි ගණන ලියන්න.
5. හොඳ කියත් පටියක සාමාන්‍ය මල රු: 60 පමණ වන නමුත් වෙළඳපොළේ රු: 5 ටත් කියත් පටි විකිණීමට ඇත. මෙම ලාභ කියත් තල අසමත් (Fail) වන්නේ

කෙසේද? හොඳ කියත් තල හා ලබා කියත් තල යන දෙකෙහි ඉංජිනේරුමය ගුණාංග සසඳන්න. හොඳ කියත් තල යොදා ගත හැකි අවස්ථා දෙකක් ලියන්න.

6. කොල පැඩයක (pad of paper) ඇති උඩම කොලය සමෙන් ඇද්ද විට කොල පැඩයම වලනය වේ. නමුත් ක්ෂණිකව ඇද්ද විට එම කොලය ගැලවී අතට එයි. එයට හේතු පහදන්න.
7. කර්ෂණය හා ගෙවී යාම සලකා කඩ ලැල්ලක හුණු කුරකින් ලිවීම පහදන්න.
8. සෝඩියම් ක්ලෝරයිඩ් හා දියමන්ති වල ස්ඵටික විනිවිද පෙනේ. නමුත් ඉන් එකක් දෘඩ හා විදුලිය සන්නයනය නොකරන අතර අනෙක් ස්ඵටිකය ජලයේ දියවී සමහර අවස්ථා වල විදුලිය සන්නයනය කරයි. ඛන්ධන හා ව්‍යුහ ආධාරයෙන් මෙම වෙනස පහදන්න.
9. කොන්ක්‍රීට් ව්‍යුහ වානේ කම්බි මගින් වැර ගන්වයි. කොන්ක්‍රීට් වැර ගන්වන්නේ ඇයි දැයි පහදා ඒ සඳහා වානේ යොදා ගැනීමට හේතු පහදන්න.
10. පරමාණුවේ න්‍යෂ්ටිය ලබා ගන්නේ ඉතා කුඩා අවකාශයකි. ඉලෙක්ට්‍රෝන ඒ වටා භ්‍රමණය වෙමින් පවතී. මෙම පරමාණු අතර ඛන්ධන ආකර්ෂණය මත රඳා පවතින අතර වෙනත් කිසිදු භෞතික සම්බන්ධතාවයක් නොමැත. මෙම පරමාණු වලින් සෑදුණු ලී දොරක් හරහා ගමන් කල නොහැක්කේ ඇයිදැයි පහදන්න.
11. සමතල තිරස් තලයකට දැමූ කැටිතිමය ද්‍රව්‍ය ගොඩ ගැසෙන්නේ ඇයිදැයි පහදන්න.(කේතුවක හැඩයට)
12. අර්ධ සන්නායක වල සන්නායකතාව උෂ්ණත්වය වැඩිවීමත් සමග වැඩිවේ. නමුත් හොඳ සන්නායක වල සන්නායකතාවය උෂ්ණත්වය වැඩිවීම සමග තරමක් අඩුවේ. හේතුව පහදන්න.

(B) කොටස

ප්‍රශ්න 4 කට පිළිතුරු සපයන්න. සෑම ප්‍රශ්නයකටම ලකුණු 17.5 ලැබෙන අතර කොටසට මුළු ලකුණු වලින් 70% ලැබේ.

1.

a.

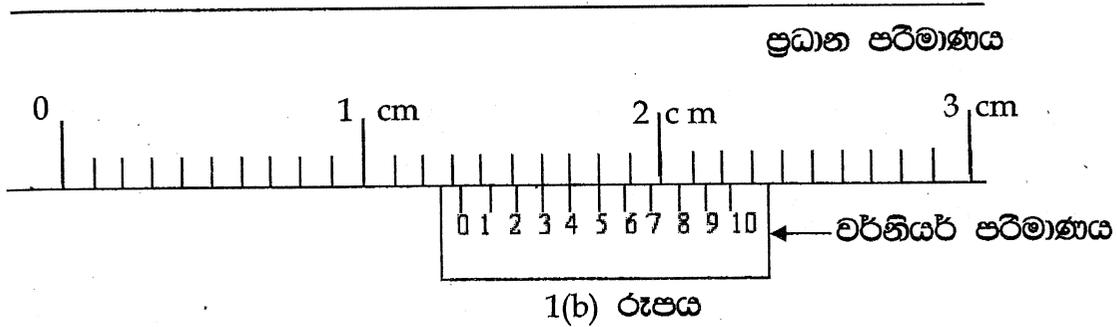
- i) මිනුම් උපකරණ නිතරම ක්‍රමාංකනය (Calibration) කරනු ලැබේ. ක්‍රමාංකනයක් කරන ආකාරය පහදන්න. (ලකුණු 2)
- ii) දෙමව්පියෝ ඔවුන්ගේ දරුවන්ට උණ සෑදුණු විට බෙල්ලට/නළලට අත තබා උණ පරික්ෂා කරති.
 - a) මෙම ක්‍රමයේ ඇති විශ්වාසනීයත්වය සාකච්ඡා කරන්න. (ලකුණු 2)

b) මෙය වැඩි දියුණු කල හැකි ක්‍රමයක් යෝජනා කරන්න.

(ලකුණු 2)

b. කුඩා දිගවල් මැනීමට වර්නියර් කැලිපරය භාවිතා කරයි. කුඩා සිලින්ඩරාකාර වස්තුවක ගැඹුර වර්නියර් කැලිපරයකින් මැන ගත් විට ලැබුණු පාඨාංකය 1(b) රූපයෙන් දැක්වේ.

- i) මෙම වර්නියර් කැලිපරයේ කුඩාම මිනුම කුමක්ද? (ලකුණු 1)
- ii) සිලින්ඩරයේ ගැඹුර කොපමණද? (ලකුණු 2)
- iii) මෙම සිලින්ඩරයේ පරිමාව නිර්ණය කිරීමට අවශ්‍ය නම් වර්නියර් කැලිපරයෙන් මැනිය හැකි සිලින්ඩරයේ අනෙකුත් මිනුම් මොනවාද? (ලකුණු 1)
- iv) මෙම වර්නියර් කැලිපරයේ මූලාංක දෝෂය සොයන්නේ කෙසේද? (ලකුණු 1)

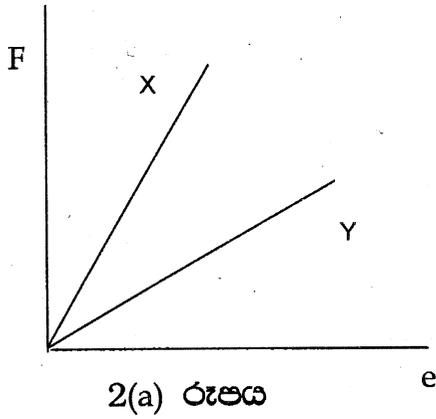
c. ඔබ ක්‍රීඩා පිටියක පිහිටි ඔන්විල්ලාවක් පදිමින් සිටි නම්,

- i) රූප සටහනක ඔන්විල්ලාවේ ප්‍රවේගය ගුණය වන ස්ථාන ලකුණු කරන්න. (ලකුණු 1.5)
- ii) ඔබගේ විභව ශක්තිය උපරිම වන ස්ථාන ලකුණු කරන්න. (ලකුණු 1)
- iii) ඔබගේ චාලක ශක්තිය උපරිම වන ස්ථාන ලකුණු කරන්න. (ලකුණු 1)
- iv) ඔබ ඔන්විල්ලාවේ පහලම ලක්ෂ්‍යට පැමිණිවිට (ලණු සිරස් වන විට) ඔබ ත්වරණයකට ලක් වේද? පහදන්න. (ලකුණු 1.5)
- v) ඔබ ඔන්විල්ලාවේ ඉහලට හා පහලට යන විට ඔබට දැනෙන බර වෙනස් වේ. ඔබේ බර උපරිමයෙන්ම දැනෙන්නේ කුමන අවස්ථාවේද? (ලකුණු 1.5)

2.

a. 2(a) රූපයෙන් දැක්වෙන්නේ X හා Y වයර දෙකට යෙදූ බලය එහි දිගෙහි වැඩි විම සමග වෙනස් වන ආකාරයයි. මෙම වයර 2 කම යකඩින් සාදා ඇති අතර එකම දිගකින් යුක්තවේ.

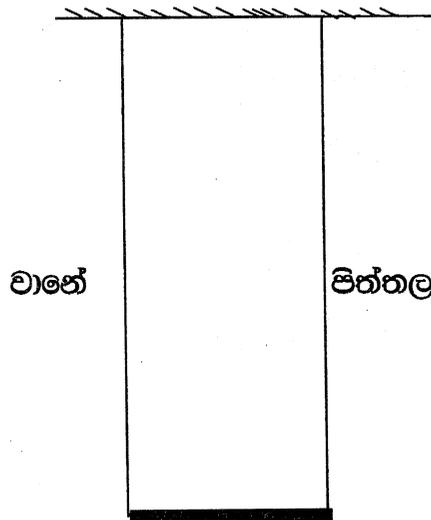

2(a) රූපය

- i) වඩා කුඩා හරස්කඩක් ඇති වයරය කුමක්ද? (ලකුණු 2)
- ii) X වයරය සඳහා වන ප්‍රස්ථාරයෙන් යකඩ සඳහා යං මාපාංකය සොයන්නේ කෙසේද? මේ සඳහා ඔබට අවශ්‍ය අනෙකුත් මිනුම් ලියා දක්වන්න. (ලකුණු 3)

b. සැහැල්ලු දෘඩ දණ්ඩක් තිරස්ව සිරස් වයර දෙකකින් 2(b) රූපයේ දැක්වෙන ආකාරයෙන් එල්ලා ඇත. මෙම වයර වල දිග සමාන වන අතර එකක දිග 2m වේ. එක වයරයක් වානේ වන අතර අනෙක පින්තල වලින් සාදා ඇත. වානේ වයරයේ විෂ්කම්භය 0.6 mm වන අතර දණ්ඩේ දිග 0.2 m කි. දණ්ඩේ හරි මැදින් 10kg ක වස්තුවක් එලලු විට දණ්ඩ තිරස්ව පවතී.

2(b) රූපය

- i) වයර් දෙකේ ආතතිය සොයන්න. (ලකුණු 2)
- ii) වානේ වයරයේ දික් විම සොයා එහි ගබඩා වී ඇති ශක්තිය

සොයන්න.

(ලකුණු 2)

iii) පින්තල වයරයේ විෂ්කම්භය සොයන්න.

(ලකුණු 1.5)

iv) මෙම පින්තල වයරය වෙනුවට විෂ්කම්භය 1 mm වන පින්තල වයරයක් ආදේශ කල විට දණ්ඩ තිරස්ව තබා ගැනීමට භාරය තැබිය යුත්තේ කුමන ස්ථානයේද?

(ලකුණු 2)

(යකඩ සඳහා යං මාපාංකය = 2.0×10^{11} Pa හා වානේ සඳහා යං මාපාංකය = 1.0×10^{11} Pa).

c. බයිසිකලයක් හා එය පදින්නෙකුගේ ස්කන්ධය 90 kg වේ. බයිසිකලයේ පස පහ රෝදය හා පොළොව අතර ෂර්ෂණ බලය එම රෝදය හා පොළොව අතර ඇති අභිලම්භ ප්‍රතික්‍රියාවෙන් 80% වේ.

i) ත්වරණයෙන් වලනය වන බයිසිකලයක හා පදවන්නා මත ක්‍රියා කරන සියලු බල දක්වන නිදහස් බල සටහනක් අඳින්න.

(ලකුණු 2)

ii) ෂර්ෂණ බලය සොයන්න.

(ලකුණු 1)

iii) පදවන්නා බයිසිකලය පදින ත්වරණය කුමක්ද? ඔබ යොදා ගන්නා නියමයන් සඳහන් කරන්න.

(ලකුණු 1)

iv) ඉහත (iii) පිළිතුරෙහි ලබාදෙන්නේ බයිසිකල්කරුගේ ඉහලම ත්වරණයද? නැතිනම් ඔහු ඉහලම ත්වරණය ලබා ගන්නේ කුමන අවස්ථාවේද?

(ලකුණු 1)

3.

3(a) රූපය

a. 3(a) රූපයෙන් දැක්වෙන්නේ තල්ලු කල හැකි ප්ලාස්ටික් පුවරුවකි. මෙහි ව්‍යුහය සාදා ඇත්තේ මළ නොබැඳෙන වානේ ටියුබ් වලිනි.

i) මෙම නිෂ්පාදනයට මළ නොබැඳෙන වානේ යොදා ගැනීමට හේතු වන වානේ වල ඇති ගුණාංග මොනවාද? (ලකුණු 2)

ii) වානේ ඝන දැඬු වෙනුවට ටියුබ් යොදා ගැනීමේ වාසි මොනවාද? (ලකුණු 2)

iii) මේ සදහා මෘදු වානේ යොදා නොගැනීමට හේතු දෙකක් දෙන්න. (ලකුණු 2)

iv) සමහර අවස්ථාවල මෙවැනි ප්ලාස්ටික් පුවරු ඇලුමිනියම් වලින් සාදනු ලැබේ. මෙම නිෂ්පාදනයට ඇලුමිනියම් යොදා ගැනීමේ වාසි එකක් සහ අවාසි එකක් දෙන්න. (ලකුණු 2)

b. තඹ යනු ශුද්ධ ලෝහයකි. ලෝක පරිභෝජනයට අනුව තඹ ලොව තුන් වෙනුවට වටිනා ලෝහය වේ.

i) තඹ වල ඉලෙක්ට්‍රෝන වින්‍යාසය ලියා දක්වන්න. (ලකුණු 1)

ii) තඹ ලෝහයේ ඛන්ධන වර්ගය විස්තර කර පහත දැක්වෙන යෙදුම් වලට තඹ යොදා ගන්නේ ඇයිදැයි පහදන්න. (ලකුණු 2)

(a) විද්‍යුත් උපකරණ වල ඇති තඹ වයර

(b) කාරයක රේඩියෝටරයේ දැහරය

(c) විද්‍යුත් මෝටරයක් එතු කම්බි

(d) බොයිලර්

iii) තඹ වල ගුණාංග වැඩි දියුණු කිරීමට වෙනත් ද්‍රව්‍යයක් එකතු කරන අවස්ථා 2 කට උදාහරණ දෙන්න. මෙම උදාහරණ දෙකේදී අමතරව තඹ වලට එකතු කරන ලද ද්‍රව්‍යය සඳහන් කර වැඩි දියුණු කල ගුණාංග සඳහන් කරන්න. (ලකුණු 2)

iv) තඹ වල පරමාණුක ස්කන්ධය 63.54 වන අතර පරමාණුක අරය 1.276×10^{-10} m වේ. තඹ ස්ඵටික වල ඇත්තේ FCC ව්‍යුහයකි. ඇවගාඩ්රෝ අංකය 6.023×10^{23} වේ.

- (a) තඹ වල දැලිස පරාමිතිය ඝනනය කරන්න. (ලකුණු 2)
 (b) තඹ වල ඝනත්වය සොයන්න. (ලකුණු 2.5)

4.

a. වායු සමීකරණය පහත ආකාරයෙන් ලබා දිය හැක.

$$\left(P + \frac{a}{V^2} \right) (V - b) = RT$$

මෙහි

P - පීඩනය, V - පරිමාව, T - නිරපේක්ෂ උෂ්ණත්වය

- i) මාන හා ඒකක අතර වෙනස පහදන්න. (ලකුණු 1)
 ii) P හා V සඳහා SI ඒකක හා මාන සඳහන් කරන්න. (ලකුණු 2)
 iii) a හා b නියත වල මාන සොයන්න. (ලකුණු 2.5)
 iv) මෙම උෂ්ණත්වය කෙල්වින් වලින් මගී නම් වායු නියතය R වල මාන සොයන්න. (ලකුණු 2)

b. අප පොදුවේ සඳහන් කරන වැලි සෑදි ඇත්තේ ක්වාට්ස් අණු වලිනි. මෙහි ව්‍යුහය වන්නේ (SiO₂) වේ. මෙහි ඝනත්වය 2,650 kg/m³ වේ. මනා ලෙස තද කල, අංශු එකිනෙකට සමාන වැලි සාම්පලයක 'සවිවරතාව' 30% පමණ වන අතර මෙම අගය සාම්පලයේ ඇති වැලි අංශු වල ප්‍රමාණය (size) මත රඳ නොපවතී.

- i) සවිවරතාව යනු කුමක්දැයි පහදන්න. (ලකුණු 2)
 ii) එක සමාන අංශු වලින් සමන්විත වැලි සාම්පලයක 'සවිවරතාව' අංශු වල ප්‍රමාණය (size) මත රඳ නොපවතින්නේ ඇයිදැයි පහදන්න. (ලකුණු 2)

iii) ලීටර 20 ක් වූ A භාජනය පිරවීමට අවශ්‍ය, ප්‍රමාණය (size) 2 mm වූ එක සමාන වැලි අංශු ගණන නිර්ණය කරන්න. වැලි අංශු ගෝලාකාර බව, වැලි අංශුවල විෂ්කම්භය දී ඇති ප්‍රමාණයට (size) සමාන බව හා වැලි හොඳින් තද කර ඇති බව උපකල්පනය කරන්න. (ලකුණු 2)

iv) ලීටර 20 ක් වූ B භාජනය පිරවීමට අවශ්‍ය, ප්‍රමාණය 0.2 mm වූ එක සමාන වැලි අංශු ගණන නිර්ණය කරන්න. (iii කොටසේ උපකල්පන යොදා ගන්න). (ලකුණු 2)

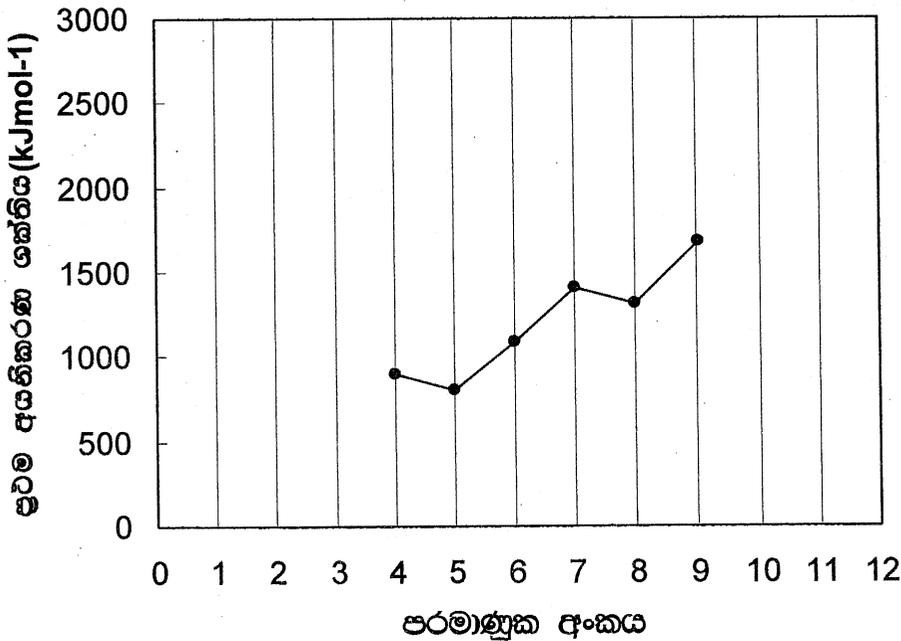
v) ලීටර 50 ක් වූ C භාජනයට A හා B භාජනවල ඇති වැලි දමා හොඳින්

කොළඹ ලදී. දැන් C භාජනයේ ඇති වැලි වල පරිමාව ලීටර 40 ට වඩා අඩු වේද? සමාන වේද? වැඩිවේද? (ලකුණු 2)

5.

a. පරමාණුක ක්‍රමාංකය 4 සිට 9 දක්වා වූ මූල ද්‍රව්‍ය වල ප්‍රථම අයනීකරණ ශක්තිය ඒවායේ පරමාණුක ක්‍රමාංකය සමග වෙනස් වන ආකාරය 5 රූපයෙන් දැක්වේ.

5(a) රූපය

i) පරමාණුක ක්‍රමාංකය 3 හා 10 වන මූල ද්‍රව්‍ය වල ප්‍රථම අයනීකරණ ශක්තියට ගත හැකි යැයි ඔබ අනුමාන කරන අගයන් 5(a) රූපයේ ඇති ප්‍රස්ථාරයේ ලකුණු කරන්න.

(ලකුණු 2)

ii) පරමාණුක ක්‍රමාංකය 11 වන මූල ද්‍රව්‍යයේ ප්‍රථම අයනීකරණ ශක්තිය, පරමාණුක ක්‍රමාංකය 3 වන මූල ද්‍රව්‍යයේ එම අගය සමඟ සසඳන්න.

(ලකුණු 2)

iii) පරමාණුක ක්‍රමාංකය 8 වන මූල ද්‍රව්‍යයේ ප්‍රථම අයනීකරණ ශක්තිය පරමාණුක ක්‍රමාංකය 7 වන මූල ද්‍රව්‍යයේ එම අගයට වඩා පහත බැසීමට හේතු පහදන්න.

(ලකුණු 2)

b.

i) ආවර්තිතා වගුවේ ප්‍රථම අයනීකරණ ශක්තිය වැඩිම මූල ද්‍රව්‍යය He වේ.

ප්‍රථම අයනීකරණ ශක්තිය අඩුම මූල ද්‍රව්‍යය කුමක් විය හැකිද?

(ලකුණු 1.5)

ii) පහත දැක්වෙන එක් එක් යුගල වලින් විශාලත්වය වැඩි පරමාණුව / අයනය ලියා දක්වන්න.

a) Na හා Na^+

b) Si හා P

c) Br හා Br^-

d) F හා I

(ලකුණු 2)

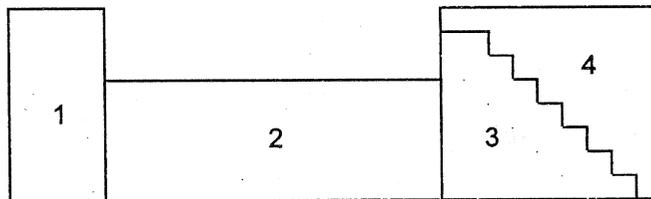
iii) පහත දැක්වෙන පරමාණු/අයන වල ප්‍රෝටෝන න්‍යූට්‍රෝන හා ඉලෙක්ට්‍රෝන ගණන සඳහන් කර ඒවායේ ඉලෙක්ට්‍රෝන වින්‍යාසය ලියා දක්වන්න.

a) ${}^{56}_{26}\text{Fe}$

b) ${}^{32}_{16}\text{S}^{2-}$

(ලකුණු 2)

c. රූපයෙන් දැක්වෙන්නේ ආවර්තිතා වගුවකි. එහි කොටස් 1, 2, 3, 4 ලෙස නම් කර ඇත.

රූපය 5(c)

i) අලෝහ වැඩි වශයෙන් දක්නට ලැබෙන්නේ කුමන කොටසේද?

(ලකුණු 1.5)

ii) ද්‍රවාංකය 1000°C ට වඩා වැඩි ලෝහ දක්නට ලැබෙන කොටස කුමක්ද?

(ලකුණු 1.5)

iii) මූල ද්‍රව්‍ය වල ඔක්සයිඩ් ජලයේ දිය වී හෂ්ම සාදන මූල ද්‍රව්‍ය අඩංගු කොටස කුමක්ද?

(ලකුණු 1.5)

iv) වර්ණවත් අයන සාදන මූල ද්‍රව්‍ය අඩංගු කොටස කුමක්ද?

(ලකුණු 1.5)

6.

a. හුණු වතුර ($\text{Ca}(\text{OH})_2$, සන්තෘප්ත කැල්සියම් හයිඩ්‍රොක්සයිඩ් ජලය) වල ප්‍රබලතාව සෙවීමට අනුමාපනය යොදා ගනු ලැබේ. මෙම ද්‍රවණයෙන් 25.0 cm^3 ප්‍රමාණයක් $0.0200 \text{ moldm}^{-3}$ (ඝන ඩෙසිමීටරයට මොල) හයිඩ්‍රොක්ලෝරික් අම්ලය සමග අනුමාපනයේදී ආන්ත ලක්ෂ්‍යය සඳහා අම්ලය 21.4 cm^3 අවශ්‍ය විය.

hydrogen 1 H 1.0079	beryllium 4 Be 9.0122	helium 2 He 4.0026	lithium 3 Li 6.941	neon 10 Ne 20.180	fluorine 9 F 18.998	oxygen 8 O 15.999	nitrogen 7 N 14.007	carbon 6 C 12.011	boron 5 B 10.811	helium 2 He 4.0026
lithium 3 Li 6.941	beryllium 4 Be 9.0122	beryllium 4 Be 9.0122	lithium 3 Li 6.941	neon 10 Ne 20.180	fluorine 9 F 18.998	oxygen 8 O 15.999	nitrogen 7 N 14.007	carbon 6 C 12.011	boron 5 B 10.811	helium 2 He 4.0026
sodium 11 Na 22.990	magnesium 12 Mg 24.305	beryllium 4 Be 9.0122	lithium 3 Li 6.941	neon 10 Ne 20.180	fluorine 9 F 18.998	oxygen 8 O 15.999	nitrogen 7 N 14.007	carbon 6 C 12.011	boron 5 B 10.811	helium 2 He 4.0026
potassium 19 K 39.098	calcium 20 Ca 40.078	magnesium 12 Mg 24.305	beryllium 4 Be 9.0122	neon 10 Ne 20.180	fluorine 9 F 18.998	oxygen 8 O 15.999	nitrogen 7 N 14.007	carbon 6 C 12.011	boron 5 B 10.811	helium 2 He 4.0026
rubidium 37 Rb 85.468	strontium 38 Sr 87.62	calcium 20 Ca 40.078	beryllium 4 Be 9.0122	neon 10 Ne 20.180	fluorine 9 F 18.998	oxygen 8 O 15.999	nitrogen 7 N 14.007	carbon 6 C 12.011	boron 5 B 10.811	helium 2 He 4.0026
cesium 55 Cs 132.91	barium 56 Ba 137.33	strontium 38 Sr 87.62	beryllium 4 Be 9.0122	neon 10 Ne 20.180	fluorine 9 F 18.998	oxygen 8 O 15.999	nitrogen 7 N 14.007	carbon 6 C 12.011	boron 5 B 10.811	helium 2 He 4.0026
francium 87 Fr [223]	radium 88 Ra [226]	barium 56 Ba 137.33	beryllium 4 Be 9.0122	neon 10 Ne 20.180	fluorine 9 F 18.998	oxygen 8 O 15.999	nitrogen 7 N 14.007	carbon 6 C 12.011	boron 5 B 10.811	helium 2 He 4.0026

lanthanum 57 La 138.91	cerium 58 Ce 140.12	praseodymium 59 Pr 140.91	neodymium 60 Nd 144.24	promethium 61 Pm [145]	samarium 62 Sm 150.36	europtium 63 Eu 151.96	gadolinium 64 Gd 157.25	terbium 65 Tb 158.93	dysprosium 66 Dy 162.50	holmium 67 Ho 164.93	erbium 68 Er 167.26	thulium 69 Tm 168.93	ytterbium 70 Yb 173.04
actinium 89 Ac [227]	thorium 90 Th 232.04	protactinium 91 Pa 231.04	uranium 92 U 238.03	neptunium 93 Np [237]	plutonium 94 Pu [244]	americium 95 Am [243]	curium 96 Cm [247]	berkelium 97 Bk [247]	californium 98 Cf [251]	einsteinium 99 Es [252]	fermium 100 Fm [257]	mendeleevium 101 Md [258]	nobelium 102 No [259]

* Lanthanide series

** Actinide series